A SZOTE ifjúsági parlamentje

November 27-én rendezték meg az Apáthy-kollégium tanácstermében *a Szegedi Orvostudományi Egyetem ifjúsági parlamentjét.* Az ülés elnöke, *dr. Hudák János* köszöntötte a megjelenteket, köztük a *megyei, városi párt- és KISZ-szervezetek képviselőit, az Állami Ifjúsági Bizottság, valamint a megyei szakszervezet megbízottját.*

A legutóbbi parlament óta eltelt időszakról szóló — előzőleg írásban közreadott — *beszámolóhoz dr. Cserháti István* rektorhelyettes fűzött szóbeli kiegészítést. Az elért eredmények között megemlítette a *felépült létesítményeket;* a központi oktatási épület, két belgyógyászati intézeti osztály, a tanteremráépítés, a mikrobiológiai laboratórium és a vérellátó központ elkészültét. *Folyamatban van* a kazánház, egy új, 400 ágyas kórház, valamint egy kollégium felépítése. *Említést tett* a rektorhelyettes a *jegyzetellátás még mindig meglevő gondjairól, az oktatás korszerűsítésére irányuló törekvésekről,* melynek során a koordinációt próbálják megvalósítani, a fölösleges átfedéseket megszüntetni. *Szólt az egyetemi klubról is,* jelezve, hogy a színházi műhely kiköltözésével *hamarosan birtokba vehetik* az orvostanhallgatók.

A szóbeli kiegészítés után dr. Lehoczky Pál, az intézmény KISZ-bizottságának titkára *ismertette a KISZ állásfoglalását,* mely az állami vezetés megkésett előkészítése következtében maga is későn, s emiatt nem kellő alapossággal készült el. Mint a *titkár elmondotta, saját intézkedési tervének is korlátozott mértékben felelt meg az állami vezetés, a beszámoló több kérdésre nem adott választ, ezért sok kiegészítésre szorul.*

Ezt követően az egészségügyi dolgozók szakszervezeti bizottsága nevében *dr. Vetró Gábor* szólalt fel. Rövid beszédében a szakszervezet álláspontját ismertette, kiemelve két kérést: *egyrészt,* hogy a kazánház elkészültével felszabaduló helyiségek felhasználásáról az összegyetemi érdekek szerint döntsenek, *másrészt,* hogy az étkeztetés színvonalának emelésére vezessék be a kétféle menü rendszerét.

Ezen kiegészítések után *a küldöttek hozzászólásai következtek.* Elmondták, hogy *a parlamenteket követő időszakban lelassul a részproblémák megoldása, halasztódik a határozatok végrehajtása.* Felhívták a figyelmet arra, hogy *súlyos hiányosságai vannak a tanszéki hallgatói képviseleti rendszernek.*

A külügyi munkacsoport képviselője munkájuk mostoha körülményeiről és komoly anyagi, erkölcsi *gondjaikról* szólt. *A közművelődési munka hatékonyságának növeléséről,* az effajta munkát végzők jobb elismeréséről, a klub átadásával kapcsolatban felmerülő problémákról is szó esett. Említést tettek még a hozzászólók *a jegyzetellátás megoldatlanságáról, a patrónusi rendszer várt pozitív hatásainak hiányáról, a menzajegyek pénzre* történő beváltásának lehetőségéről. Szó esett a gyógyszerész hallgatók *nyári gyakorlatának* problémáiról, egyes *sportlétesítmények* használhatatlanságáról, illetve a megfelelő tornaterem égető *hiányáról.* Kérték a hallgatók, hogy több kórházat vonjanak be a gyakorlati munkába, *s végezzenek előzetes felmérést:* ki hol szeretne gyakorolni, s ezt vegyék figyelembe.

Karácsonyi Péter adjunktus, a hallgatói pártalapszervezet titkára felszólásában a *véleménykimondás szükségességéről, eredményességéről,* illetve annak megfelelő formában való közléséről beszélt. Kifejtette, hogy *a hallgatók tanulni akarnak,* és úgy érzik, hogy *a demokratizmus szélesítése hatékonyan befolyásolná tanulmányi munkájuk minőségét.*

A javító szándékú problémafelvetés és a destruktív magatartás megítélésbeli problémáiról is szólt egy felszólaló. A hozzászólásokat követően az illetékesek válaszoltak a felmerült kérdésekre.

A parlament további részében az *ösztöndíjrendszer* megtárgyalására került sor. *A hallgatók egy, a KISZ-bizottság által kidolgozott változatot fogadtak el, melynek lényege, hogy a keretösszeget megkapná az egyetem, s ezt a helyi sajátosságoknak megfelelően osztanák szét.*

Végezetül megválasztották a küldötteket, *Monostori Ildikót, Rácz Katalint és Rasztik Máriát.*

B. T.

Búcsúbeszélgetésen Deme Lászlónál

Dr. Deme László egyetemi tanár, a nyelvtudományok doktora, a József Attila Tudományegyetem Bölcsészkari Magyar Nyelvészeti Tanszékének vezetője az elmúlt tanév végén nyugdíjba vonult. Szerkesztőségünk ebből az alkalomból beszélgetést készített a professzor úrral

●

Nyelvészeti munkássága igen sokrétű: négy évtized alatt a fonetikától a magyar történeti és leíró vizsgálódásokon keresztül a nyelv és nyelvhasználat általános kérdéséig terjed ki. Tanulmányai, majd kutatói munkája során hogyan került mindezzel kapcsolatba; illetőleg: milyen mozzanatok irányították e különféle területek felé?

— Mint egész korosztályom, a budapesti bölcsészkaron és Eötvös Kollégiumban én is nyelvtörténész légkörben indultam el. Egy véletlen terelt a leíró nyelvtan felé: hiányzásaim pótlására beszámolót kellett tennem a tanárképzős anyagból. Félkészülés közben megtetszett a fonetika. Ez vitt el hamarosan a nyelvjárásokig, s azon át a nyelvföldrajz irányába. Egy másik ágon alapja lett a leíró alak- majd mondattan iránti érdeklődésemnek; ezek pedig a nyelvművelés-hez, a nyelv- és beszédkultúra kérdéseihez vezettek, ami végül a szövegtanba és szövegakusztikába torkollott. — De mivel már a nyelvjárások mögött is társadalmat, embert, kultúrát éreztem meg: a társadalmi egyén bukkant elém a nyelvhasználati norma hátteréből is, a maga kommunikációs gondjaival; s ez vetült vissza a nyelvtörténeti búvárlatra: meg előre, a nemzetközi kommunikáció nehézségeit megoldani hivatott általános és közös másodnyelv (az eszperantó) gondolatával való barátkozásomra.

— Munkásságában melyik területhez vonzódik leginkább: melyiket tartja legértékesebbnek s műveli legszívesebben?

— Nehéz válaszolnom: szerintem a nyelvtudomány egy és oszthatatlan. Sosem értettem egészen: hogyan lehet a nyelvészetet szétbontani elméleti és gyakorlati síkra, és különféle ágait elszigetelni egymástól vagy épp szembeállítani egymással. Mint sok egyéb, a nyelv is a használatból és a használatért van: a legelméletibb megközelítésnek is a gyakorlat megfigyelése a reális kiinduló pontja, és ennek segítése a végső értelme. S fordítva persze: sarlatánok vagyunk, ha a nyelvhasználat konkrét kérdéseibe a funkcionális és rendszertani összefüggések ismerete nélkül próbálunk belepiszkálni. Na és történetét a jelen nélkül, norma értékű fő típusát a vele együtt élő részlegtípusok nélkül éppúgy nem érthetjük meg igazán, mint ahogy jelenéhez is a fejlődéstörténete a kulcs, és alváltozatainak a fő változat a közös mérőeszköze.

Számomra épp ezért a nyelvészetben csak fontos és kedvenc feladatok léteztek és léteznek. Igaz: sokuk jár keserves favágómunkával. A nyelvatlasz gyűjtésével tíz éven át töltöttem az időt — kora ősztől késő tavaszig — akkor bizony kolduszszegény falvaknak veremhideg szobáiban: azután öt szezont még helyszíni ellenőrzésben, s közben ugyanannyit íróasztal mellett, aprólékos belső (előkészítő majd szerkesztő) munkában. Rabszolgamunka volt a Helyesírási tanácsadó szótár szerkesztése; meg az akadémiai nyelvtan számára a hangtan, majd a hangsúly-szórend-hanglejtés fejezetek elkészítése. Sorolhatnám még: huszonöt kódexkéznek, aztán egy kötetnyi földesúri levelezésnek az anyagát kellett hangstatisztikai célokra kielemeznem a XVI. századból: majd évekig elemeztem és számláltam mai szövegek mondat- és szövegszerkezeti jellemzőit.

De hát a nyelvjárási anyag gyűjtése és közzététele olyan leletmentés, amit akkor kellett elvégezni: már ma is a felét ha találnánk ennek az anyagnak. A mondat- és szövegszerkezeti vizsgálódások mélyen a társadalmi kommunikáció természetébe és nehézségeibe világítottak bele. Az írás- és beszédkultúra gondozása, bármennyi egyhangú apró munkával jár, a jövő emberének nevelése, a jövő társadalmának építése. Az általánosabb kérdésekkel, a nyelvi funkciókkal és működésükkel való bíbelődés pedig egyenest ideológiai horderejű. S ezt nem szabad lebecsülni, hiszen eszmeileg is megosztott világban élünk, melynek két fele óhatatlanul hat egymásra, s nem mindegy: melyik melyikre és hogyan!

Melyiket szeressem hát? Mindegyik sánta a többi nélkül!

— Évekig volt vendégprofeszszor a pozsonyi egyetemen. 1970-től pedig a szegedi bölcsészkaron oktatott. Összetartozónak érezte-e az oktatást és a kutatást? Milyen kapcsolata volt a diáksággal; milyen pedagógiai elveket szűrt le és alkalmazott?

— Oktatói pályám nem Pozsonyban kezdődött, 1964-ben hanem közszolgálatom legelején 1942-ben: épp negyven éve. Először egyetemi nappali és kereskedelmi középiskola esti tagozatán próbálgattam (egyszerre) a szárnyaimat. Azután voltak évek amikor — egyik helyen főhivatásban, másikon bedolgozóként — egyszerre tanítottam általános iskolai, gimnáziumi, főiskolai és egyetemi szinten. A bölcsészkaron leendő tanárokat, az alsóbb fokozatokban leendő tanítványaikat; a főiskolán (akkor színiakadémiának hívták) leendő színészeket. Kit tanítani tanítottam, kit tanulni; kit a megértésére a szövegnek, kit a megértésére.

Sokszor kellett olyat tanítanom, amit magam sem tanultam. Így hát az oktatás kényszerített a kutatásra, és a kutatás bátorított az oktatásra: sosem tudtam a kettőt elválasztani. Jó az, ha az ember — előadásként — még leírás előtt végigmondhatja egyszer-kétszer a gondolatmenetét; s még jobb, ha — szemináriumon — meg is beszélheti okos és érdeklődő (de még őszintén kétkedő) fiatalokkal. Az utóbbi években, sajnos, előadásokat tartottam elsősorban: itt az arcokból meg a vizsgai feleletekből kaphattam — közvetett, de hasznos — visszajelzéseket.

Pedagógiai elvek? Megvallom: a diplomám megszerzése óta inkább tapasztalataimra támaszkodtam, mint szakmunkákra. Ezek is bekerültek a kari nevelési programba, melynek részt vettem a kidolgozásában. Egy alapelvem van: a hallgató is ember, nem is épp könnyű helyzetben. De még nem kész ember. Csakhogy nem mankót kell dugni a hóna alá, hanem megtanítani járni. S védeni a valós és perspektivikus érdekeit — olykor akár önmagával szemben is.

— Tudományos tisztségeket viselt, társadalmi funkciókat töltött be. Hat éven át volt főszerkesztője egy színvonalas országos irodalmi folyóiratnak, a Kincskeresőnek. Mit jelentett mindez az Ön számára?

— A direktebb társadalmiságot a szakmán belüli indirekttel szemben. Ez sem itt kezdődött: 1946-ban hívtak meg először, tanácskozó tagként, két akadémiai bizottságba. Azóta folyamatosan működöm jó néhányban tagként, egyben elnökként. Vagy három évtizede vagyok tagja a TIT országos szakmai választmányának, tíz éve az országos elnökségnek is. Reitettebb, de nem kevésbé kedves feladatom részt venni a Radnóti Színpad művészeti tanácsában, a Világ és Nyelv meg az Édes Anyanyelvünk szerkesztő bizottságában.

A Kincskereső? Szórakozást és pihenést is jelentő, mégis igen komoly munka volt számomra. A korán elhunyt Hegedűs Andrástól jó lapot és gárdát örököltem: szégyelltem volna bármelyiküket is elrontani. Talán még feileszteni is sikerült némileg. Segítettek benne a munkatársak; de legalább ugyanannyit az olvasó gyerekek és az olvastató nevelők, tárgyszerű és őszinte megjegyzéseikkel. Ez az irodalmi tárgyú — vagy inkább: anyagú — kapcsolat a szellemi-esztétikai nevelés szférájával egészítette ki számomra azt a lehetőséget, amelyet az iskolareformot előkészítő-támogató 6. sz. főirányban való részvétel az anyanyelvi-értelmi nevelés területén adott.

— Hogyan emlékezik vissza Szegedre: az egyetemre, a Kincskeresőre, a városra?

— Ezt némileg részleteztem a Délmagyarország november 15-i számában. Itt csak a lényegét summáznám: Az egyetemtől oktatójaként és tisztségviselőjeként, a megyétől és más szervektől főszerkesztőként, mindig megkaptam azt a támogatást amely az ügyek szolgálatához szükséges volt. A városban viszont „együttment" maradtam legjobb szándékom ellenére. Ez kényszerített a korai nyugdíjba vonulásra is.

— Min dolgozik, milyen tervei vannak?

— Terveim? Sok adósságot kellett törlesztenem: írásban és előszóban egyaránt. Szeretném megírni azt a funkcionális szemléletű grammatikát, amelyet (az anyanyelvi nevelés reformiának alapozójaként) jó ideje előadok az egyetemen és a tanári továbbképzés fórumain. Továbbfejleszteni a megindított szövegtani irányzatot. Folytatni a beszédművelő rádiósorozatot, segíteni a beszéd- és magatartáskultúra fejlesztésére indított tömegmozgalmat. — Röviden: tovább segíteni a társadalom fejlődését ott és úgy ahol és ahogyan ez számára szükséges és részemről kitelik.

— Köszönjük a beszélgetést.

TDK-konferencia a Tanárképző Főiskolán

November 19-én ünnepi tanácsülésre került sor a Tanárképző Főiskolán.

Dr. Szendrei János főigazgató köszöntő szavai után *Tóthné dr. Jónás Irma* székfoglaló előadása hangzott el, főiskolai tanárrá történt kinevezése alkalmából. — Ezt követően ünnepélyes keretek között elbúcsúztatták a nyugállományba vonuló *Bor Pál* főiskolai tanárt és *Garamszegi József* főiskolai adjunktust. A művelődési miniszter megbízásából dr. Szendrei János átadta Garamszegi Józsefnek a *„Kiváló Munkáért"* kitüntetést.

*

November 20-án rendezték a Tanárképző Főiskolán az intézmény *tudományos és művészeti alkotó diákköreinek konferenciáját.* A díszteremben lezajlott megnyitón *dr. Szendrei János* főigazgató üdvözölte a megjelenteket, köztük a meghívott *13 vendégintézmény* képviselőit, majd rövid beszédet mondott, melyben hangsúlyozta azon diákok munkájának *jelentőségét,* akik többletmunkát vállalnak, s így megismerkednek a tudományos eredményekkel, kialakul igényességük, szakmai érdeklődésük.

Beszéde után a főigazgató átnyújtotta az elmúlt két év legeredményesebb diákköreinek az oklevelet, s az ezzel járó pénzjutalmat. *Az elismerés első fokozatában a történelem és a magyar nyelvészeti; második fokozatában a magyar irodalom, harmadikban pedig az orosz nyelv és a biológia TDK részesült.*

A megnyitó után a résztvevők a kilenc szekció ülésein vettek részt. A konferencia, majd a dolgozatok hivatalos értékelése után *Kóbor Jenő* főiskolai tanárt, *a főiskola tudományos diákkörei tanácsának elnökét kértük meg, mondjon véleményt az idei TDK-ról.*

— Többek között abban látom a konferencia jelentőségét, hogy lehetőséget ad a hallgatóknak a főiskola nyilvánossága elé kerülésre, s abban, hogy — mint a résztvevő vendégintézmények számának növekedése is mutatja —, ez a nyilvánosság csak szélesedett — mondta Kóbor Jenő, majd így folytatta: — Az ülés 9 szekcióban zajlott, *s a mi hallgatóink 77 pályamunkát mutattak be, a vendégek 25-öt.* Fölvetődhet az a kérdés, *miért hívjuk meg egyáltalán más intézmények hallgatóit.* Egyrészt, a mi diákjaink részére is *jó alkalom ez a városon belüli jobb kapcsolatok kiépítésére, másrészt az elzárkózottság feloldását, a kitárulkozás igényét is célozza.* Ezt szolgálják azok a törekvéseink is, hogy testvér szakmai szervek képviselőit is próbáljuk bevonni a zsüribe. *A díjazásról* annyit, *a TDK-bizottság tartalom és előadásmód szerint is értékelte a dolgozatokat.* Négy fokozatot állapítottunk meg, az *első díjasok jogot szereznek az országos TDK-n való részvételre. A második díjasok* közül néhány dolgozatot *átdolgozással* szintén *továbbjutásra* javasoltunk, az 1983 tavaszán lezajló konferenciára. *Így az intézményi zsüri a következő hallgatók munkáját ítélte az országos ülésen való részvételre érdemesnek: Bárdi Beatrix, Garaj Katalin, Berente Katalin, Tajti Erika, Szitan Traore (Mali Közt.) Szaner Éva, Bokor József, Palásti Károly, Apró A. Zoltán, Beke Mária, Zsiros Márta, Posztósné Gyarmati Éva, Bálint Ágnes, Kutyifa Zsuzsanna, Takács Julianna, Szurovecz Irén, Farkas Cs. Etelka, Pintér István, Fodor Ferenc, Kalozfi Ildikó, Szabó Tünde, Fábiánné Kovács Edit, Lenbei Éva, Kristán Klára, Takács Rózsa, Tóth Gizella, Kéri Laura, Szabó Csilla, Bagó József, Juhász Katalin, Fabók János, Ludvig Attila, Juhász András, Gulyás Irén, Kanász Gyula, Kotormán Zsuzsa, Schneider Gabriella, Kovács Éva, Somogyi Lilla, Szemenkál Márta.*

A *képzőművészeti szekció* igen színvonalas kiállításának 22 résztvevője volt. Itt *első díjat Lebó Ferenc* kapott (kerámia, szobrászat), másodikat *Holler László,* harmadikat pedig *Szalai Sándor* és *Jambrik János.*

Pályázatunk eredménye

A *„Szegedi Egyetem"* által meghirdetett *novellapályázatra* 14 pályamű érkezett be. *A Szigeti Lajos, Ötvös Péter, Belányi György összetételű zsüri* örömmel vette, hogy — a korábbi évek tapasztalata ellenére, amikor is elvétve tűnt fel egy-egy, a prózaírás iránt hajlamot érző szegedi egyetemista — ilyen sokan pályáztak, nemkülönben, hogy az írások többsége irodalmi érzékenységet mutat. — A zsüri egyhangú döntés alapján *első díjban részesíti* a „Na és akkor..." jeligéjű, *Különleges vagdalthús* című novellát, amelynek szerzője *Nagy Imre,* IV. éves bölcsészhallgató. *A második díjat,* hosszas vita után, 2:1 szavazati arányban a „Pirandello" jeligéjű, *Filmnovella* című írás kapta, szerzője *Patak Márta,* a bölcsészkar III. éves hallgatója.

A zsüri úgy döntött, hogy *harmadik díjat nem ad ki.* Ennek oka: bár több olyan írást talált, amelyek megérdemelnék, mert ezek mindegyikében felfedezhető valamilyen érény (tömörítési készség, kompozíciós érzék, egy-egy jól kidolgozott részlet stb.), de egészében egyikük sem volt kiemelhető a többi közül.

A zsüri részletesebb értékelést, valamint a díjazott pályaműveket a „Szegedi Egyetem" februári száma adja közre.